

TNC AKTUELLT

Tekniska nomenklaturcentralen
Box 5243
102 45 STOCKHOLM
Tfn 08-24 92 90

Årgång 20(1978):2

REPRESENTANTFÖRSAMLINGENS ÅRSMÖTE

TNCs representantförsamlings sammanträde ägde i år rum den 9 maj i lokal på Tekniska Högskolan i Stockholm. Kallelsen hade hörsammats av ca 50 personer.

Valberedningen (Nils Göran Sjöstrand och Rolf af Klintberg) hade till årsmötet utarbetat förslag till sammansättning av styrelse för en treårsperiod fr.o.m. årsmötet 1978. Då ingen i den sittande styrelsen avsåg sig uppdraget föreslogs omval av ledamöterna Nils Ahlgren, Olof Bager, Harry Brynielsson, Alvar Ellegård, Lars Forsslund och Björn Tell. Representantförsamlingen antog förslaget.

Rolf af Klintberg i valberedningen påminde om att valberedningen ursprungligen haft tre ledamöter men att Gunnar Ryhres plats varit tom sedan hans bortgång 1974. Representantförsamlingen beslöt utse civilingenjör Lennart Hultenberger, kommittén för plan- och byggterminologi (PB-kommittén), som ny ledamot i valberedningen.

Styrelsens ordförande Harry Brynielsson bad att få framföra ett tack till professor Gösta Bergman som varit TNCs språkliga rådgivare sedan 1945. Professor Bergman entledigades på egen begäran från sitt uppdrag våren 1977. Ett tack framfördes också till statssekreterare Nils Olov Hasslev som sedan år 1958 varit TNCs av regeringen utsedde revisor.

INNEHÅLL

Representantförsamlingens årsmöte.....	1
Notiser.....	2
Språkvårdskonferens.....	2
Besök från CTT.....	3
TNC inträder som användare av databasen BYGGDOK.....	3
Nya ordlistor.....	4
Nya projekt.....	5

Protokoll från årsmötet kommer att sändas till medlemmar och närvarande.

Efter årsmötesförhandlingarna följde ett program i två punkter:

Delegationen för informationsförsörjning

TERMDOK. Från rationalisering av ordlisteproduktion till direktåtkomst i termbanksnät

Under den första punkten redogjorde Harry Brynielsson för SINFODK-utredningens betänkande

Vetenskaplig och teknisk informationsförsörjning (SOU 1977:71) som nu lett fram till en proposition (1977/78:114) med förslag om inrättande av en Delegation för informationsförsörjning fr.o.m. 1 juli 1979.

Under den andra punkten inledde Erik Sundström, TNC, med att ge en presentation av nuläget i system TERMDOK. Sture Allén talade därefter och anlade lingvistiska synpunkter på termbanksuppbyggnad varefter Hans Karlgren talade om de datatekniska förutsättningarna. Efter inläggen följde en diskussion. Till protokollet från årsmötet kommer att fogas referat av de båda programpunkterna.

Senare på eftermiddagen visades TNCs lokaler, bibliotek och utrustning för intresserade deltagare.

NOTISER

Ny handläggare på TNC

Den tjänst som TNC utannonserade under rubriken Språkligt orienterad byggare i dagspress och TNC-Aktuellt under februari 1978 är nu tillsatt. Arkitekt KTH Gunhild Svenonius arbetar sedan 2 maj på TNC som handläggare för byggområdet.

Gunhild Svenonius har tidigare arbetat vid KFAI AB (Kooperativa förbundets arkitektkontor) med standard för butiksinredning och vid Träinformation AB med att redigera och framställa informationsskrifter för byggnadsindustrin.

Studiebesök

Den 7 april besökte ca 15 studerande från Bibliotekshögskolan (linjen för forsknings- och företagsbibliotek) TNC. Fil. dr Einar Selander höll i samband med besöket en föreläsning i terminologi. Inledande föreläsningar hade tidigare under våren hållits i Borås.

Den 21 april besöktes TNC av ca 15 personer från Stockholms universitet, slaviska institutionen. Gruppen, till största delen humanister, har antingen ryska som modersmål eller studier i ryska motsvarande 80 poäng. De läser nu på en tretermins tolkutbildning, den första i sitt slag på slaviska institutionen. En allmän uppfattning var att alltför lite utrymme ges åt terminologiska frågor och man var därför intresserad av den information TNC kunde erbjuda.

SPRÅKVÅRDSKONFERENS

Arbetsgruppen för språkvårdssamverkan anordnade den 15 mars 1978 en konferens med temat Språkvård - rådgivning, normering, påverkan. Arbetsgruppen består av representanter för Svenska Akademien, Svenska språknämnden, Standardiseringskommissionen i Sverige och TNC (se TNC-Aktuellt 1976:1) och dess syfte är att verka för vidareutveckling av samarbetet mellan organ med språkvårdande uppgifter. Språkvård tolkas av gruppen som ett allmänt övergripande uttryck som innefattar vägledande verksamhet för allmänspråket, normerande verksamhet för terminologin på olika fackområden samt annan mer eller mindre reguljär verksamhet som övar inflytande på språkets utveckling.

Eftersom det är ett viktigt led i gruppens arbete att samla representanter för en vidare krets av organ som i sin egen verksamhet har intresse av sådana frågor kallades till den första konferens ett antal myndigheter, organisationer och företag. Bland deltagarna märktes representanter för Byråkratiutredningen, SINFODK-utredningen, Konsumentverket, annonsbyråer, Nämnden för samhällsinformation, Statens personalutbildningsnämnd, Statsrådsberedningen, Statskontoret, försäkringsbolag, Riksförsäkringsverket, Postverket, Utbildningsdepartementet.

Konferensen utmynnade i konkreta

handlingsprogram avsedda att förbättra samverkan på språkvårdens område bland de berörda. Ett utförligt referat av konferensen kommer att införas i Svenska språknämndens tidskrift Språkvård. En ny konferens som särskilt vänder sig till massmedia kommer att arrangeras under hösten.

BESÖK FRÅN CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI

I samband med den konferens som anordnades i mitten av mars av Arbetsgruppen för språkvårdssamverkan, se ovanstående notis, besöktes TNC av Heidi Suonuuti, nybliven chef för TNCs motsvarighet i Finland, Centralen för teknisk terminologi, CTT. Tillsammans med Heidi Suonuuti kom också Michael Reuter från Forskningscentralen för de inhemska språken. CTT har ett nära samarbete med Forskningscentralen.

Heidi Suonuuti är till utbildningen kemist och diplomingenjör. Hon kommer närmast från Centrallaboratorium AB i Helsingfors och har länge varit verksam inom standardiseringsarbetet, nationellt och internationellt. Läsaren av TNCs skrifter erinrar sig möjligen hennes medverkan i TNC 66 Pappersordlista.

Detaljerad diskussion kring formerna för bilateralt och nordiskt samarbete inom terminologi fyllde besöket. Utbyte av arbetsresultat på olika stadier av färdigställning, möjligheten av bibliotekssamarbete och TNCs erfarenheter av datorstött terminologiarbete hörde till de frågor som ventilerades. Heidi Suonuuti visade intresse för publiceringsformer och dithörande problem. Synpunkter på utgivningen av nyhetsblad togs också upp i sammanhanget.

TNCs erfarenheter av samarbetet med standardiseringsverksamheten kartlades noga som ett svar på direkt intresse från besökarnas sida. Mikael Reuter menade att det är svårt att begreppsmässigt samstämna nybildade finska och svenska termer. Han tyckte att man borde studera detta problem närmare.

Heidi Suonuuti sade sig vara beredd att delta i det nordiska samarbete som börjar ta form i bl.a. NORDTERM Ag 1 och Ag 2, se föregående nummer av TNC-Aktuellt.

TNC INTRÄDER SOM ANVÄNDARE AV DATABASEN BYGGDOK

Byggdok, Institutet för byggdokumentation i Stockholm, förvaltar en databas med referenser från byggområdet. Efter en tids försöksdrift har databasen blivit kommersiellt tillgänglig för informationssökning. TNC har inträtt som användare. Avsikten med detta steg är tvåfaldig. Dels utvinns TNC som ett led i projektarbete inom byggområdet information om underlag av värde för detta arbete. Dels skaffar sig TNC erfarenheter från sökning via terminal i en dokumentdatabas. Dessa erfarenheter kan komma till godo i ett särskilt projekt som ytterst syftar till samverkan mellan informationssökning och tillhandahållande av terminologisk information.

Arbetet i databasen BYGGDOK bekostas av medel från BFR. Den utrustning som används i arbetet utgör en tillsats till den redan befintliga maskinvaran i system TERMDOK och kommer att användas även i projektet NORDTERM Ag 2. Täckning för den kostnad som tillsatsutrustningen innebär har sökts från SINFODK.

Databasen BYGGDOK omfattar idag fler än 10 000 poster om vardera högst ca 1 000 tecken. Den är upplagd i system ISIS (Integrated Scientific Information System) på en IBM 370 vid Stockholms datamaskinscentral. Databasen nås med bildskärmsutrustning via det nordiska experimentdatanätet SCANNET eller direkt. Aktualisering sker var fjortonde dag med inmatning från Danmark, Finland, Norge och Sverige. I sökningen används nyckelord men också UDK-nummer och andra ingångar såsom språk och upphovsman. Det finns vidare möjlighet till fri

textsökning i systemet.

NYA ORDLISTOR

TNC 69 Luftbehandlingsordlista

I maj 1978 utkommer TNC 69 Luftbehandlingsordlista. Den är ett led i TNCs utgivning av ordlistor inom VVS-området.

Utredningsarbetet inleddes i september 1975 genom att en arbetsgrupp tillsattes gemensamt av TNC och VVS-tekniska föreningen. Ett omfattande inventeringsmaterial bestående av ordlistor och andra termförteckningar framtagna av bl.a. Eurovent, ISO och SIS med fackorgan har utgjort underlag för arbetet. Den slutliga bearbetningen har skett vid TNC under medverkan av civilingenjör Sven A Svennberg. Samråd har skett med företrädare för bl.a. Statens planverk, Gruppen Luftteknik inom Sveriges Mekanförbund, SIS, forskning och undervisning.

I utredningsarbetet har stor vikt lagts vid att finna och förtydliga systematiska samband mellan termerna. Det mest tydliga exemplet på detta är ordlistans titel. Termen luftbehandling har valts i stället för ventilation som överordnad term för att beskriva hela området. Skälet till detta är att luftbehandling även inkluderar luftberedning, dvs. rening av luft samt anpassning av temperatur och fuktinnehåll. Ett annat vanligt termpar inom området är installation och anläggning. För ett internt system bör man använda termen installation, t.ex. luftbehandlingsinstallation, medan ett självständigt system för stoftavskiljning benämns stoftavskiljningsanläggning.

En genomgång av de olika funktionerna i ett ventilationssystem har påvisat behovet av den nya termen avluft och en precisering av termen cirkulationsluft. De olika kanaldetaljerna har systematiserats och genomgående har efterleden -detalj

använts, t.ex. förgreningsdetalj, skarvdetalj, övergångsdetalj.

Ordlistan är alfabetiskt uppställd och innehåller ca 730 termer med definitioner samt översättningar till engelska, franska, tyska och finska. Storheter och enheter inom luftbehandlingsområdet har sammanställts i en bilaga.

Ordlistan omfattar 200 sidor och kostar inklusive mervärdesskatt 80 kr.

Terminologi för kvalitetssäkring

Inom Nordiska Kontaktorganet för Atomenergifrågor, NKA, påbörjades år 1977 ett kvalitetssäkringsprojekt som beskrivits i Nordisk Utredningsserie NU 1976:28, utgiven av Nordiska Rådet och Nordiska Ministerrådets sekretariat. Ett av målen var att skapa en gemensam nordisk terminologi inom kvalitetssäkringsområdet (quality assurance). För detta ändamål bildades en arbetsgrupp med följande sammansättning:

Kai Ørtoft, Kraftimport I/S, Danmark

Jyrki Jalasto, Statens tekniska forskningscentral, VTT, Finland
Inge Hovland, Statskraftverkene, Norge

Christian Gräslund, Statens Kärnkraftinspektion, Sverige

TNC fick redan i igångsättningskedet i uppdrag av Statens Kärnkraftinspektion att ta del i arbetet (se TNC-Aktuellt 1976:6, s. 6).

Arbetet har nu slutförts och resultatet, 77 bearbetade och till svenska, danska, norska och finska översatta termer och definitioner, föreligger i form av en publikation med titeln Utvidgat nordiskt samarbete på kärnsäkerhetsområdet.

Kvalitetssäkring. Terminologi. Publikationen har tryckts i en upplaga av endast 1 000 exemplar och har distribuerats till kontaktmännen i arbetsgruppen. De som är intresserade av publikationen hänvisas till dessa, i Sverige under adress:

Christian Gräslund
Statens Kärnkraftinspektion
Box 27106
102 52 STOCKHOLM tfn 08-67 00 10

För svensk del är det intressant att notera att översättningen av engelskans quality assurance, QA, är kvalitetssäkring. I TNC 55 Kärnenergiordlista (utg. 1975) fördes termen kvalitetsövervakning fram som svensk motsvarighet till QA. Det beslutet hade föregåtts av prövning av termer som kvalitetsstyrning, tillförlitlighetsprogram (quality assurance program). Termen kvalitetsövervakning ansågs vid det tillfället vara den som bäst uttryckte vad det var fråga om (systematisk och planerad verksamhet avsedd att ge tillfredsställande kvalitet och funktion hos det färdiga kärnkraftverket).

TNC har sedan TNC 55 utgavs kunnat konstatera att kvalitetsövervakning visserligen används av berörda intressenter men minst lika ofta används kvalitetssäkring och kvalitetsstyrning (samt det engelska quality assurance). När begreppet QA nu åter blev aktuellt i det ovan nämnda projektet ville man i möjlig mån försöka få så likalydande termer som möjligt på danska, norska och svenska. Kvalitetssäkring visade sig då vara den term som väl kunde accepteras inom alla tre länderna.

NYA PROJEKT

Gemensamma skrivregler för Planverket, Svensk Byggtjänst och Byggstandardiseringen

På uppdrag av arbetsgruppen för dokumentsamordning (DOKSAM-gruppen) mellan i första hand Planverket, Svensk Byggtjänst och BST har TNC tillsammans med Språknämnden börjat att analysera texter från de olika organisationerna. Syftet är att i en första etapp söka finna uttryckssätt som är karakteristiska för texterna och som gör dessa svåra att förstå. Resultatet av undersökningen får sedan

avgöra om gemensamma skrivregler för de tre organisationerna behövs som ett komplement till TNCs Skrivregler och Språknämndens.

Projektet ingår som en del i de strävanden inom byggområdet som syftar till att bredda terminologiarbetet och att pröva nya former för att få till stånd en anpassning mellan byggfackspråket och allmänspråket.

Vägledning i terminologi

TNC har alltid kunnat konstatera en stor efterfrågan på dokumentation om terminologi. Förfrågningarna har kommit från medlemmar och andra, i första hand biblioteksfolk.

Med utgångspunkt från detta skisserades under 1976 ett projekt med arbetsnamnet Vägledning i terminologi. Ansökan om medel för arbetet söktes hos SINFDUK, som gav klartecken februari 1978.

Avsikten med arbetet är att ge en bibliografisk översikt av terminologilitteratur inom det tekniska området. Det är naturligt att även områden med anknytning till tekniken, t.ex. ekonomi, kommer att tas med.

Som en del i publikationen kommer att förtecknas organisationer i Sverige och utlandet som arbetar med terminologi. Om möjligt kommer bibliografin att vara värderande, i varje fall mera informativ än som i allmänhet är fallet.

Till sin natur är arbetet nationellt och avsett att tillgodose behov hos medlemmar och intressenter. Hänsyn skall dock tas till pågående internationellt arbete på området. Arbetet utförs av fil. dr Einar Selander och Kerstin Lorentz, TNC.

Publicering beräknas preliminärt till sommaren 1979.